

Najvyšší súd

Slovenskej republiky

4 Obo 23/2007

Uznesenie

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: **I.**, a.s., J.X., B., zast. JUDr. D.M., B.X., B., proti žalovanému: **Ing. L.R.**, G.X., D.S., zast. JUDr. E.C., K.X., D.S., o **zaplatenie 42 734,09 Sk**, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č.k. 21 Cob/253/2006-214 zo dňa 28. novembra 2006, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave č.k. 21 Cob/253/2006-214 zo dňa 28. novembra 2006 **z r u š u j e** a vec **v r a c i a** Krajskému súdu v Trnave na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Trnave napadnutým rozsudkom žalobu zamietol. Žalobcovi uložil povinnosť zaplatiť žalovanému 4770.- Sk na náhradu trov konania. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že žalobca sa domáhal voči žalovanému zaplatenia 42 734,09 Sk ako časti už vyplatenej ziskateľskej provízie za uzavretie poisťných zmlúv, na ktorú mu nevznikol nárok z dôvodu zrušenia zmlúv pred uplynutím doby 25 mesiacov ich trvania. Právny vzťah medzi účastníkmi bol založený sprostredkovateľskou a mandátnou zmluvou zo dňa 13.1.1997, na základe ktorých žalovaný vykonával činnosť zameranú na uzatváranie poisťných zmlúv, za ktoré mu v závislosti od výšky poisťného plnenia žalobca vyplácal ziskateľskú províziu. Ukončením činnosti obchodného zástupcu výpoveďou zo dňa 15.3.1999 žalovanému vznikla podľa článku 6 bod 6.4 zmluvy a podľa bodu 6 Príručky obchodnej služby povinnosť vrátiť späť provízie, ktoré si nezarobil v plnej výške, nakoľko nebola splnená podmienka vzniku nároku na provízie - poisťné nebolo uhradené za prvých 25 mesiacov trvania poisťnej zmluvy. Podľa čl. 6 bodu 6.4. písm. a/ zmluvy účinným

ukončením zmluvy zaniknú všetky práva a povinnosti obchodného zástupcu vyplývajúce zo zmluvy, pokiaľ nebude uvedené inak. Pod písm. e/ tohto bodu a článku sa síce uvádza povinnosť obchodného zástupcu vrátiť provízie, ktoré si podľa príručky nezarobil v plnej výške, zmluva však neuvádza, či táto povinnosť trvá aj po zániku zmluvy a najmä, či sa týka aj poistných zmlúv, ktoré zaniknú až po ukončení právneho vzťahu účastníkov. Takýto žalobcom tvrdený následok ukončenia zmluvy, spochybňuje ustanovenie zmluvy uvedené pod písm. g/- opakované deklarovanie zániku práv a povinnosti obchodného zástupcu dňom ukončenia zmluvy a pod písm. i/ obsahujúcom povinnosti pretrvávajúce po ukončení zmluvy, v ktorých sa však povinnosť vrátiť provízie z poistných zmlúv vypovedaných po skončení činnosti obchodného zástupcu nenachádza. Podľa dohody účastníkov dňom zániku uzavretej zmluvy t.j. 15.3.1999 zanikli všetky práva a povinnosti žalovaného zo zmluvy vyplývajúce, s výnimkou povinnosti obsiahnutých v bode 6.4. písm. h/ a písm. i/ článku 6 zmluvy, vrátane práv a povinností uvádzaných v Príručke obchodnej služby ako súčasť zmluvy. Krajský súd sa nestotožnil s tvrdením žalobcu o vzniku nároku na vrátenie provízie v prípade 4 poistných zmlúv ešte počas trvania zmluvného vzťahu účastníkov, nakoľko podľa žalobcom predloženého prehľadu poistných zmlúv v prípade poistky č. 41552675 bolo poistné zaplatené do 19.4.1999 a v prípade poistiek č. 41254537, 41180374 a 41137901 do 8.4.1999, 2.7.1999 a 17.3.1999. Vznik nároku žalobcu na vrátenie provízie počas trvania poistenia, nevyplýva zo žiadneho zo zmluvných, ani zákonných ustanovení upravujúcich právny vzťah účastníkov konania. Vzhľadom na zánik záväzku žalovaného vrátiť obdržané provízie súd žalobu ako nedôvodnú zamietol. O trovách konania rozhodol podľa ust. § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti rozsudku súdu prvého stupňa podal odvolanie žalobca a navrhol napadnutý rozsudok zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie, alebo napadnutý rozsudok zmeniť a žalobe vyhovieť. Nesúhlasil so záverom krajského súdu a podľa jeho názoru súd vychádzal v rozsudku z nesprávneho právneho posúdenia veci. Zdôraznil, že na základe ust. § 269 ods. 2 Obchodného zákonníka majú účastníci zmluvy o obchodnom zastúpení tzv. zmluvnú voľnosť, čo znamená, že sa od zákonných ustanovení môžu v konkrétnych prípadoch odchýliť alebo môžu zmluvu tiež kombinovať s inou zmluvou. V právnej úprave zmluvy o obchodnom zastúpení podľa legislatívy platnej v čase uzatvorenia zmluvy je len jediné ustanovenie kogentné (§ 669). Definovanie hlavnej činnosti obchodného zástupcu na základe zmluvy a Príručky obchodnej služby je predpokladom definovania odplatného plnenia obchodného zástupcu. Odplatným plnením

obchodného zástupcu je uzatvorenie obchodu, t.j. poskytnutie plnenia vykazujúceho kvantitatívnu a kvalitatívnu vlastnosť, pričom takéto plnenie musí naplňať obe vlastnosti súčasne. Samotná podmienka odvádzania poistného zo sprostredkovanej poistnej zmluvy po dobu minimálne 25 mesiacov, ako aj následné právo žalobcu na vrátenie nezarobenej provízie, nie je v rozpore s poctivým obchodným stykom, pretože poistné zmluvy sa uzatvárajú na dlhodobé obdobie ďaleko presahujúce obdobie 25 mesiacov. Žalovanému bola vyplatená provízia vopred, pričom táto bola vyčíslená za celé plánované obdobie trvania poistnej zmluvy. Získateľská provízia nepredstavovala jedinú formu odmeňovania žalovaného. Žalovaný mal nárok aj na tzv. kmeňovú províziu, ktorá predstavovala odmenu za servis zákazníka. Mechanizmus vyplácania, zarobenia, ponechania a vrátenia získateľských provízií, bol dojednaný zmluvnými stranami na základe slobodnej vôle. Žalovaný o týchto podmienkach vedel a súhlasil s nimi, čo potvrdil podpisom zmluvy. Preto je toho názoru, že záväzok účastníka zmluvného vzťahu vrátiť poskytnuté plnenie v prípade, že nesplnil podmienky pre jeho vyplatenie, nie je v rozpore so žiadnym právnym predpisom. Z uvedeného dôvodu nesúhlasí s právnym záverom krajského súdu, že ukončením činnosti žalovaného so žalobcom zanikli žalovanému 15.3.1999 všetky práva a povinnosti, týkajúce sa činnosti obchodného zástupcu. Na základe v konaní preukázaných skutočností je toho názoru, že existuje na strane žalobcu právny dôvod domáhať sa vrátenia vyplatených provízií pri poistných zmluvách č. 41552675, ktorá bola uzavretá dňa 19.10.1998, na ktorú bola uhradená posledná splátka poistného dňa 29.2.1999 a bola zrušená 17.4.1999, č. 41254537, ktorá bola uzatvorená dňa 8.10.1997 a posledná úhrada poistného bola vykonaná dňa 2.6.1998 a poistenie zaniklo dňom 8.4.1999, č. 41180374, ktorá bola uzatvorená dňa 2.7.1997, na ktorú bolo uhradené posledné poistné dňa 2.1.1999 a bola zrušená v súlade s ust. § 701 Občianskeho zákonníka po uplynutí 6 mesačnej výpovednej lehoty dňa 2.7.1999, č. 41137901, ktorá bola uzavretá 17.5.1997, na ktorú bolo uhradené posledné poistné dňa 30.3.1999 a bola zrušená ku dňu 17.3.1999. Minimálne pri uvedených poistných zmluvách je na strane žalobcu relevantný dôvod domáhať sa zaplattenia provízie.

Žalovaný sa k odvolaniu písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací podľa § 101 ods. 2 prejednal vec podľa ust. § 212 ods. 1 O.s.p., bez nariadenia pojednávania podľa § 214 ods. 2 písm. e/ O.s.p. a dospel k záveru, že odvolanie žalobcu je dôvodné.

Predmetom odvolacieho konania je posúdiť, či žalobcovi vzniklo právo voči žalovanému na vrátenie časti už vyplatenej ziskateľskej provízie za uzavretie poistných zmlúv z dôvodu zrušenia zmlúv pred uplynutím doby 25 mesiacov ich trvania po ukončení zmluvného vzťahu medzi účastníkmi dňa 15.3.1999.

Najvyšší súd Slovenskej republiky zistil, že žalobca a žalovaný uzatvorili dňa 13.1.1997 sprostredkovateľskú a mandátnu zmluvu, na základe ktorej žalovaný vykonával činnosť zameranú na uzatváranie poistných zmlúv ako obchodný zástupca (OZ). V článku 3 zmluvy sa zmluvné strany dohodli, že forma, spôsob a termín platieb, ako aj výška provízie budú také, ako ich stanoví spoločnosť a budú uvedené v POS. Podľa čl. 6 bod 6.4 zmluvy odo dňa účinného ukončenia tejto zmluvy všetky práva a povinnosti OZ podľa tejto zmluvy zaniknú, pokiaľ nebude uvedené inak. Žalovaný je povinný vrátiť tie provízie, ktoré si nezarobil v plnej výške, ako sú opísané v POS. Súčasťou vyššie uvedenej zmluvy bola Príručka obchodnej služby (POS), v ktorej v bode 6 sa zmluvné strany dohodli, že počiatočná provízia OZ za zmluvy s jednorázovo alebo bežne plateným poistným, nebude zarobená v plnej výške až dotedy, kým nebude Spoločnosti uhradené príslušné poistné za prvých 25 mesiacov trvania poistnej zmluvy. V prípade neuhradenia poistného v tomto období sa celá ziskateľská provízia OZ za danú zmluvu, odpočíta od provízie splatnej OZ. Ak provízia splatná OZ nepostačuje, OZ musí zabezpečiť vrátenie celej nezarobenej provízie spoločnosti. Žalovaný ukončil činnosť obchodného zástupcu (OZ) u žalobcu výpoveďou zo dňa 15.3.1999. Žalobca preukazuje poistnými zmluvami č. 41552675, č. 41254537, č. 41180374 a č. 41137901, že u nich došlo k ukončeniu zmluvného vzťahu medzi účastníkmi pred uplynutím 25 mesiacov od ich uzatvorenia.

Najvyšší súd Slovenskej republiky sa stotožnil s právnym názorom krajského súdu, že medzi účastníkmi došlo k uzatvoreniu zmluvy podľa ust. § 652 Obchodného zákonníka o obchodnom zastúpení. Zmluva o obchodnom zastúpení zakladá záväzok obchodného zástupcu (žalovaného) sústavne vyvíjať sprostredkovateľskú činnosť samostatne a jeho odmena je celkom závislá na úspešnom výsledku činnosti. V tom spočíva podnikateľská povaha činnosti obchodného zástupcu, ktorá odlišuje zmluvu o obchodnom zastúpení od pracovnej zmluvy, ktorej predmetom je získavanie zákazníkov. Obchodný zástupca je nezávislý podnikateľ. Predmetom záväzku obchodného zástupcu je predovšetkým sprostredkovanie uzavretia určitého druhu zmlúv. Odbornosť obchodného zástupcu pri jeho činnosti, spočíva predovšetkým v jeho schopnosti posúdiť, či sú u osôb, s ktorými nadviazal

obchodné kontakty predpoklady, že svoje záväzky zo zmlúv, ktoré s nimi uzavrie v zastúpení zastúpeného, alebo ktoré s nimi následne uzavrie priamo zastúpený, riadne splnia. Za svoju činnosť je platený prostredníctvom provízie. Pre dojednanie výšky provízie, resp. spôsobu jej určenia poskytuje Obchodný zákonník zmluvným stranám voľnosť. Obchodnému zástupcovi vzniká nárok na províziu za uskutočnenie činnosti, na ktorú sa v zmluve zaviazal a pri splnení dohodnutých podmienok. Obchodný zástupca je povinný vrátiť províziu, ktorá mu bola uhradená, ak na ňu zanikol nárok, a to aj v prípade, že ju prijal dobromyseľne.

V danom prípade si zmluvné strany v čl. 6 bod 6.4. zmluvy a v bode 6 Príručky obchodnej služby, ktorá tvorí súčasť zmluvy zo dňa 13.1.1997, dohodli povinnosť vrátiť späť provízie, ktoré si žalovaný (OZ) nezarobil v plnej výške. Provízia OZ nebude zarobená v plnej výške až dotedy, kým nebude žalobcovi uhradené príslušné poistné za prvých 25 mesiacov trvania poistnej zmluvy. Žalovaný podpísaním zmluvy súhlasil s vyššie uvedeným spôsobom vyplácania provízií, ako aj s jej vrátením.

Najvyšší súd Slovenskej republiky sa preto nestotožnil s právnym názorom krajského súdu, že žalobca nemá nárok na vrátenie vyplatenej časti provízie z dôvodu zrušenia zmlúv pred uplynutím doby 25 mesiacov ich uzavretia po ukončení činnosti žalovaného ako OZ u žalobcu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatoval, že vzhľadom na iný právny názor, krajský súd neskúmal opodstatnenosť výšky uplatnených provízií a preto Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil podľa ust. § 221 ods. 1 písm. h/ O.s.p. a podľa ods. 3 citovaného zák. ustanovenia vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. V novom konaní bude úlohou súdu prvého stupňa skúmať oprávnenosť výšky uplatnených ziskateľských provízií a po došetrení týchto skutočností vo veci znovu rozhodnúť.

V novom rozhodnutí o veci súd prvého stupňa s poukazaním na ust. § 224 ods. 3 O.s.p. rozhodne aj o trovách odvolacieho konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie nie je prípustné.

V Bratislave dňa 18. februára 2008

JUDr. Jana Zemaníková, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: